

10 pagini bucovinene

ANUL V nr. 6 (54)

JUNIE 1986

EDITATE ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN
DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

GÎNDIND LA EMINESCU

Sînt lucruri despre care știm atît de multe încît ne simțim cîteodată în stare să spunem că dacă ele n-ar mai fi, oricînd le-am putea reface, pînă în cele mai neînsemnate amănunte.

Dacă un pod s-ar prăbuși fără veste și s-ar topi în nepăsarea apelor de sub el, iar cele două maluri ar sta dintr-odată despărțite, degrabă ar veni oameni cu fier, piatră și macarale, ar desfășura pe iarbă desene și formule complicate, ar privi în ochiul adînc și albastru al anaratorilor care alungă orice greșeală și, aproape fără să-ți dai seama, ar construi la loc acel pod.

În urma lor, după ce se vor fi indeoărtat, ducînd cu ei uneltele tocite, totul ar arăta ca mai înainte. Podul ar fi desăvîrșit, forma lui ar putea fi văzută, structura lui sună la probe de rezistență. Prin simplul fapt că există, ar aduce din nou multumire celor din preamă, ar intra în obisnuit, pînă cînd aproape că nu i s-ar mai acorda importanță și s-ar pierde în peisajul indiferenței.

Prin aceasta, el n-ar înceta să existe și, desigur, ar fi util, fără ca această calitate să devină pentru cineva sentiment sau emoție. Ar putea fi mare sau frumos sau de o alcătuire ne-maiîntîlnită, însă frumusețea și forma lui ar îmbătrîni sub rugina aceleiași legi.

Sînt însă lucruri care nu pot fi distruse niciodată atît timp cît și-au făcut casă în sufletul nostru. Ceea ce, prin poezia lui Eminescu, a fost desăvîrșit în graiul și ființa noastră niciodată nu se va risipi, iar dacă vreodată, printr-o absurdă întimplare, se vor face scrum bibliotecile, ar fi destulă amintire în noi pentru a învinge uitarea, ar fi destul timp în fața ochilor noștri.

De cîte unelte ar fi nevoie însă pentru a reface miracolul unei poezii care, dintr-o pricină sau alta, nu s-a putut naște, nu s-a putut scrie, cîntă zădărnice ar conține bunelile intenției, hărnicia, ascuțirea uneltelor, chiar minuțioasa experiență a științei, cu toate victoriile ei?

Există o anumită pasivitate a lucrurilor, iar forma lor, culoarea lor, sunetul propriu al fiecărui în parte, mirosul, cenușa în care se prefac toate sînt semne ale aceleiași pasivități. Aerul pe care-l respir și aerul prin care zboară pasărea, cel care smulge arborii din pămînt și cel care împinge valurile și cel care prefacă în nisip statuile, aerul care duce din nou forma și sunetul cuvintelor, chiar el conține pasivitatea de a se lăsa respirat, supunerea de a fi străbătut de zborul păsării, de a fi înălțat și coborît ca un drapel, izbit de stînci sau umplut de înțelesuri și strigăte.

O piatră nu-și poate imagina nimic. Nici fierul, nici lemnul, nici frunza nu-și pot imagina ceva. O mașină, un combinat chimic, o metropolă, nici ele nu-și pot imagina nimic. Privirea își poate construi însă orașe pe care nu le-a văzut, care au murit sau care nici nu s-au născut. Mina poate atinge pietre prețioase încă nedescoperite, urechea poate auzi muzica tuturor constelațiilor. Trupul însuși poate călători spre nașterea lui sau spre moartea lui, poate străbate pasivitatea clipei, poate să creadă și poate să se îndoiască, să fie uimit sau să pară cunosător. Ceva care nu ține de durere îl face să spargă invizibilul pasivității.

Orice poate fi distrus și apoi reconstituit. O fabrică poate fi părăsită ori prefăcută în scrum. Un oraș, dacă se surpă, se va zidi altul. Un pod, dacă îl macină apele, se va face din nou.

Gîndesc la poezia lui Eminescu și, dintr-odată, pe două maluri vîd două orașe sau două țări sau două case. Vîd oameni călătorind unii către alții, de pe un țărîm pe altul, ducînd vești sau flori sau merinde. Vîd apa alunecînd pe sub talpa de piatră a podului și cele două maluri cum se deschid încet, ca două buze înainte de a rosti o șoaptă. Privesc cum se surpă piatră cu piatră și cum rămîne totul tăiat în două. Un oraș pe un țărîm și un oraș pe alt țărîm, o țară pe un mal și o țară pe alt mal, o casă de o parte, una de cealaltă. Toți se adună apoi în fața apei, se privesc unii pe alții, își fac semne, încep să simtă crescînd în ei singurătatea, încep să-și vadă în oglinda riului singurătatea, să vadă culoarea și forma singurătății în șuvoiul rece care-i desparte. Și mintea fiecăruia construiește în acea secundă cîte un pod minunat. Din ochii fiecăruia țînesc poduri de oțel arcuit, poduri încăpătoare, poduri luminate, peste care alegă trenuri și automobile, peste care ei au și luat-o la fugă cu brațele pline de flori.

Poduri pe care nimeni nu le-ar putea distruge.

Victor URSAK

Desen de Ion CARDEI

EMINESCU și poezia populară bucovineană

Colecția eminesciană de literatură populară, publicată de Perpessiciu în ediția națională de Opere, VI, E.A.R.P.R., București, 1963, conține și cîteva piese din folclorul bucovinean. Nu am insistat asupra acestui aspect, dacă n-ar fi avut reflexe asupra creației poetului, care a utilizat motivele folclorice pentru propriul său laborator de creație.

Din Foia Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina, Cernăuți, bine cunoscută poetului, din anul II, 1866, p. 287, el își transcrie poezia populară: Cîte flori pe iaz în sus, iar din anul III, 1867, p. 138-140, poetul a reținut foile respective printre manuscrisele sale, cu poeziile: Frunză verde baraboi, Cîte flori is pe pămînt, Mămăuța m-a măritat, Cîte paseri sînt pe lume. De asemenea, versuri ale poeziei eminesciene Ce te legeni... figurează și în revista cernăuțeană. Toate poeziile populare sînt culese de pe plaiurile bucovinene.

Poezia Frunză verde Afion din colecția eminesciană de literatură populară e copiată de poet din culegerea Poezii populare române adunate și întocmite de Simeon Florea Marian. Tom. I, Cernăuți, 1873, p. 21-22, cu titlul: Bădita Ion.

La fel poezia Frunzulița macului nu e decît transcrierea, cu mici modificări și inversiuni de versuri, a poeziei Nevasta cu prunc mic, cu 33 de versuri (la M. Eminescu 31), tot de acolo.

Pe temeiul acestui text, poetul a tors firul de argint al versului în poeziile (postume): Povestea Dochiei și Ursitorile și Ursitorile.

Mihai Eminescu și-a dat perfect de bine seama de capacitatea de creație spirituală a poporului și, apelînd la patrimoniul popular, a încercat să creeze un mit uric al genezei poporului român. În acest sens, el

s-a inspirat din culegerile de poezii populare ale lui Simeon Florea Marian, în care a găsit motivele ce-l interesau, știind că din cizelarea și șlefuirea nestematelor folclorice se naște vesnică strălucire a operelor de artă. Iată un fragment din Simeon Florea Marian: Nevasta cu prunc mic: „Apoi pruncului din brațe, / Cu lacrimi terbit pe față, / Și cuvînta cu blîndeță: / — „Nani, nani, / Drațul mami, / Căci mama e va îngrijii, / Și de seară-ți va găti: / Colibut de nucle / Pătuleț de floricele, / Și cînd vîntul va bori / Dulce mi te-ă adormi, / Și cînd vîntul va sufla / Iarăși te va deștepta / În temeiul sedplor / În drumul tîlharilor”

Iată-le transfigurate în „Ursitorile”

„Ursitorile” — Nani, nani, pușor, / Dormi, dragută, dormi în pace, / Că la vară eu ți-oi face / Sub cel toi bănt de vînt / Asternutul la pămînt. / Vîntul e va arome / Iară tu voi adormi, / Vor pătrunde stelele / Toate rîmurelele, / Iară luna va străbate / A noastră singurătate, / Iară cînd vîntul va sufla / Teul se va legăna, / Florile și-a scutura, / Iarăși te va deștepta / Sub plîntirea norilor / În cădere florilor, / De-a izvoarelor sunare, / Pe de-apururi călătore, / La glas de nrivighetoare”.

În colecția eminesciană de literatură populară figurează Cîntecul străinătății, originar din Bucovina:

„Că mîncatu-s de străini / Ca iarba de boi bătrîni, / Și mîncatu-s de dusmani / Ca iarba de bolovani, / Și mîncatu-s de ai mei / Ca iarba de mielusei: / Căci mila străinului / Ca și umbra spinului, /

Cînd vrei să te răcorești / Mai tare te dogorești...”

Din acest text, poetul folosește (modificate) 8 versuri în articolul („La anul 1774...”), publicat în Curierul de Iași, X, 1877, nr. 106, 30 septembrie, p. 3, semnat: M. Eminescu, reprodus și în Telegraful:

„Și e plină de străini, / Ca iarba de mărăcini; / Și e plină de dusmani / Ca riul de bolovani, / Iară mila străinului / E ca umbra spinului: / Cînd vrei ca să te umbrești, / Mai tare te dogorești”.

În epoca lașilor, după 1884, M. Eminescu cînta cîntec popular, ori spunea zicale; uneori fredona cîntecul: „Cucuruz cu frunza-n sus”, cîntec pe care — zicea el — l-a învățat la Bucovina...

Am identificat nouă poezii populare bucovinene, pe care cercetarea științifică documentară le-a scos la iveală. Mihai Eminescu a cunoscut, de altfel, poezia populară din toate ținuturile românești, deci și din Bucovina.

Din cercul prietenilor tineri de la Fintina Blanduziei (1888/89), pe care o gira poetul, merită de citat mărturisirea lui Ion Popescu: „În toate țările locuite de neamul nostru, nu se găsește un al doilea om care să fi cunoscut mai adînc cîntecul populară. Cel care l-au știut de aproape erau minunați de mulțimea poeziilor populare pe care le cunoștea Eminescu, cele mai multe cu melodiile lor. Și se vedea din chipul cu care le spunea sau le cînta că le studiasc adînc”.

Grațian JUCAN

*) Fintina Blanduziei, 1889, 10 decembrie: Poezie și muzică.

autograf

OVIDIU GENARU

La Suceava, mestecenii

La Suceava simți anotimpul pe frunte; o briză rece, subțire, tăioasă. E laserul Nordului nostru. Și totuși o anume blîndețe secretă ne scaldă ochii și nu numai atît: parcă toți avem ochii albaștri.

Dacă așa stau lucrurile vinovați de asta sînt mestecenii.

În împărăția unui ciment amical nou nouț, prin orașul atît de cochet, mestecenii Sucevei par ca și noi, pietonii, ușor îngindurați și „lucrați” de istorie. Trunchiurile lor de cavaleri ai melancoliei sînt prietenii unei țări presimțite de piatră și lemn: Bucovina cea dulce care eminescianizează fără odihnă acuni și pururea. Mestecenii parcă provoacă aerul la poezie și cum poezii zboară la fel de firese ca și păsările, la Suceava nu-i piatră să nu-și dorească o inscripție inaripată. Orașul ca studiu de Poezie incluzîndu-și sufletele nobile în acel teritoriu iubit al sentimentului patriei.

Numele sfinte ale românilor se șoptesc mereu în neliniștea delicată a mestecenilor Sucevei: veniți și ascultați-le.

Ovidiu Genaru

Ceara de la Suceava

Ceara de la Suceava a îngropat Moldova
Intr-o melancolie a vremilor. Ei i-a
Fost scris să o adauge cerului,
Picătură cerească, alături de picătură. Astfel se înfățișă

Melancolia acelei turme de cai blonzi,
Pe sub fații livizi ai Siretului...
Frumoasele femei ce își topesc viața
În inul și cînepa grea a încetului...

Ceara de la Suceava se vede
În luna cînepie-a lui marte...
— Domniță Albină, coboară-ți povara de miere,
Noi ne pregătim o Suceavă dincolo de moarte...

Florin MUSCALU

A PRIVI

Aveau să mai fie șapte zile pînă
ce soarele urea în solstițiul
de vară. Trupul trecător al înalt
stelarului Eminescu
revenea în țărîna originară. Opera
Sa strălucește ca steaua
polară pentru toți cei ce străbat
vremile pe corăbiile
limbii române. Cuvintele noastre
gîndite sau rostite vor

EMINESCU LA PUTNA

străbate mereu mările, fără să
rătăcească.
L-aș căuta mereu la Putna. La
dreapta Măria Sa Ștefan,
la stînga Măria Sa Mihai Eminescu.
Brațul și mintea Moldovei într-un
singur templu.
Poate-și va fi gîndit și el somnul
alături de voevodul iubit.

„Aice e fintina cea plină de
mărire,
De sînta pietate de-al patriei
amor;
Aice-i eroismul ce trîznet
de-nqrozire
Fu dușmanilor țării sfîrmînd
trufia lor”.

M. T.

Cronica literară

În Nord, la Cimpulung, există de cîțiva ani buni un grup de scriitori. Oameni ai locului, legați în toate chipurile de acest septentrion moldav. An de an, cu o tenacitate și o modestie remarcabile, își fac simțită prezența, prin reviste și edituri, în mișcarea literară, publicind poezie, proză, etnografie, istorie literară. Că rubricile de critică ale publicațiilor nu-i prea răsfată, este o altă chestiune. Nu-i locul aici să discutăm cauzele obiective și subiective ale unor astfel de situații (care ating toate eșaloanele valorice ale obștei noastre scriitoricești) și nici imponderabilele sau ponderabilele care le determină. Pe acești oameni, în majoritatea profesori, care în liniștea burgului lor de sub timpla Rarăului servesc, fiecare în felul și după puterile sale, cultura românească, nu i-am auzit reclamind publicitate sau renume. Am avut totdeauna sentimentul că ei cred în ceva mai înalt decât celebritatea — atît de capricioasă în viciul timpului. Nu sînt niște consacrați; cu toate acestea, deși unii dintre ei au consumat mai multe (și diverse) experiențe editoriale, nu și-au compus — cum se întîmplă adeseori în circumstanțe ca acelea pe care ei le cunosc — fizionomia blazării sau a ratării. Au, desigur, o înțelepciune a lor (benefică, ori ba?) care altora le lipsește.

George Bodea — unul dintre ei este, cu plăcheta de versuri **Pămînt de Bucovina** (Editura Junimea, 1985) la a doua carte. Volumul are (să mi se ierte demersul contabilicesc) 47 (patruzeci și șapte) de poezii, grupate în trei cicluri. E mult? E puțin? Cum poetul nu se află la prima tinerețe, deci este de presupus că în mapele sale s-au adunat suficiente manuscrise, am zice că este cam puțin. Mai ales dacă ne amintim că, uneori, din cuburile editurilor noastre își iau zborul, adevărate cărămizi lirice. S-ar putea răspunde: atît a rezistat exami-

nului de valoare, și în fața unui astfel de argument, nimeni nu este dispus să bage mina-n foc. Și totuși... Cele trei cicluri care au unitate, coerență ca substanță ori tensiune poetică și nu prezintă, în structurile lor, diferențe marcate de nivel calitativ, lasă impresia de nedepălnitate. Fiecare dintre ele urmărește niște procese lăuntrice, sint mărturia unor trăiri sau interogații în mișcare. Fără a fi construite pe o mișcare epică subiacentă, ciclurile desenează niște traiectorii ale devenirii lăuntrice; ei bine, la lectură apare impresia existenței unor hiatusuri sau, mai degrabă, a unor spații comprimate forțat.

GEORGE BODEA: Pămînt de Bucovina

În pofida titlului cam declamator, poemele din **Pămînt de Bucovina** sînt, prin excelență anti-retorice; o discreție dusă la eodată pînă la sfială, rareori înfrîntă, este specifică atît eroticii din ultimul ciclu, cît și confesiunii provocate de sentimentul trecerii și al solitudinii din cel de al doilea. Chiar și poezia de patrie (stătătoare sub semnului lui Lucian Blaga) numai în câteva cazuri s-a scutit de murmurul din vers; o anumită solemnitate a zicerii; adoptînd două din metaforele-cheie ale cărții, am spus că au melosul vegetal al murmurului de frunze și de iară, ori susurul apei din munte: „În carnea mea este acest păduri / Grea de tăcere, de fosnet greș. / O, tu timp-mpreună sau este unul pe rînd / Am tot trecut prin neliniștea mea” (Mai limpede,

sau: „Cuprins de murmur limpezit de ape / În Bucovina sufletul meu este / El însuși astăzi numai o poveste. C-un înțeles ce poate să ne scape” (Voievod de obcină). A fi voievod de obcină — titlu de noblete pe care și-l asumă autorul — înseamnă pentru George Bodea — a aduce în orizontul cunoașterii, desigur tot în continuarea lui Blaga, întrebările esențiale ale etniei sale. El ne invită „în Nordul-Olimp” pentru că „Aici într-un veac aș mai putea să-ți mai spun De-al stelarilor curs, de al sferelor grai; / Nu-n ochi le-i vedea, nu-n auz auzi / Ci-n toată ființa ta cită o ai” (Invitație în Nord).

părăsește poetica de atelier, pentru a se da rîndului de factură folclorică, întrebările dobîndesc o tulburătoare autenticitate: „Ce frunză se zbate — A singură-tate / Din moarte pre moarte / De-acum spre departe? Nici vîntul s-aude / Prin frunzele ude. Nici vîntul, nici vîntul / Ci numai pămîntul. // Și nu se mai gata / Acum, niciodată. Înruna adapă / O limpede apă, Așa cum începe / Ce n-oi mai pricepe”. În zicere se insinuează atunci arome vechi, sunete bine așese ale graiului munților din Nord.

Erotica, toată scrisă în tonalitate minoră, este elegiacă și intimistă, deși se vrea, probabil, mai solemnă, mai gravă (titlul ciclului este **Imbrățișată-n înn**). La un anumit nivel al lecturii ea poate isca numeroase consonanțe și aderențe sentimentale, dar este greu de admis că acestea se pot constitui într-o calitate. Meritul ei este altul: atunci cînd este dezvoltat, motivul eros-Thanatos, este condus pînă la sensurile lui primordiale — pierderea de sine prin iubire. Cele mai multe din poemele de dragoste schițează un mic anotimp al dragostei — toamna timpurie — mai mult presimțit și imaginat decît trăit; se creează astfel un contrast dureros între frăgezimea trăirii erotice și neliniștea instaurată de constientizarea trecerii timpului iubirii.

Pămînt de Bucovina nu este mărturia unei vîrste poetice și cu atît mai puțin a unei vîrste propriu-zise. Este, mai degrabă o carte care desemnează un profil liric dobîndit prin ani, în care se lasă văzute și liniile de contur ezitante ale unor ani revoluți și tusele de expresie ferme ale prezentului. Ceea ce impune ca un viitor volum să vină cu precizări absolute necesare.

Mihail IORDACHE

Proză

Cruciada copiilor

Am rugat-o pe blonda mea să-mi dea un subiect pentru întimplarea cu numărul putruzei.
— Despre cruciada? Mă sfîțui ec, fiindcă tocmai citea o carte de istorie.
— Aș vrea ceva mai pe aproape, îndrăznesc eu. Efortul de a mă deplasa în timp, acum pe vreme de iarnă, sculase din somn adînc instinctul meu de conservare.
— Dar toate s-au petrecut în zone destul de calde, insistă fa-

ta mea, unde mai pui fierbințea băutăilor!
Dialogul mă face să-mi aduc aminte fînturi de lectură, asemănătoare acelor fișini ruginite și aruncate pe jos în casele pă-rășii.
— Fiecare dintre noi trea să cucerească locurile vînt, au țările lăgăduinței, adîncește ea argumentele, așa că nu știu de ce nu te-ar tenta. Poți să nu și semnul egalității între cruciade și aventură, dacă vrei.
— Tu te-ai imbarca așa din-

tr-odată pentru o călătorie al că-rui drum de întoarcere nu se zărește?
— Da' zice ea, în clipa asta, atît că mi-aș face bagajele!
— Gîndește-te însă c-ai fi trăit atunci, cu o mie de ani în urmă, cînd depărtarea își lingea picioarele cu limba ei aspră, pînă la singe!
— O, da, zîmbește ea, se pare că nimic nu e mai frumos decît jocurile imaginarii!
— Te schimbă odată cu vorbele, obserri? întreb eu.
Nici un răspuns. Pești dolidora de icre așteaptă pe masa din

bucătărie. Pe geam, văd cum lovesc copiii, cu ghețele lor noi, o trompetă stricată. Din ea ies un sunet strident, de bătălie.
În ultimul ei țipăt, nici o disperare! Storiile se lasă aproape singure. Un mic Buddha de bronz se retrage în întinericul meditației. Din bibliotecă, unde mă aflu, aud zgomoate noi. Deschid ușa. În holul mare al casei, blonda și tinăra mea fiică se imbrăcaseră în haine de iarnă, încălzite bocancii cu ținte, pentru drum lung. Afară, pe fața zăpezii, nici o eroare, nici un rid. Totul alb. Aproape ca timpul.

Cînd se fac bagajele

Mai spera pînă și în ultimele lui clipe înainte de moarte că nu va trece dincolo pînă nu va lăsa omenirii măcar cîteva cuvinte esențiale. Își aducea aminte pasaje mari din scrierile sale, asemănătoare ogoarelor arate din care nu ieșise la lumină nici măcar o sămînță, fînturi din lungile lui dialoguri, în noaptea, cu amăgitoare personaje ale lumii prin care trecuse. Din tot ce spusese sau gîndise cîndva, căuta acum pulberea fină care să se fi așezat peste lucruri sau care să fi pătruns în ochii celor din jur, făcîndu-i cel puțin să lăcrimeze.
Poate doar atunci, demult, cînd în tinerețe avusese revelația că statura unui scriitor e cu

atît mai mare cu cît ne înțiață ma bine să suportăm durerea, să fi găsit cheia de aur tocmai a ușii după care era închis.
Acum încăperea și tău era goală, perdelele aspirau aerul lui, porția lui pe ziva aceea, poate ultima, cărțile păreau niște flori de hîrtie, cerate, cerul se deslusea prin fereastră, inofensiv, schimbător, forță carbă n care nici o încredere nu poți avea.
Ideea că nimic nu se va schimba după moartea lui îi încolțise cu mult în urmă în minte, îl caparase, o înrășase încă din cărțile de școală și apoi din altele, din întîmplări trăite. Viața celor din jur va curge înainte, nu va rămîne nici un gol, nici

o cicatrice, așa cum se întîmplă cu rînille apei sau cu tăietura adîncă pe care o face vulturul cînd își adună aripile.
Locuri comune peste tot, lumea jucîndu-și hora la întîmplare, ridicînd și dărîmind statui, inventînd stilul simplu, dîndu-și seama că, așezînd, cele veșnice se ruinează ceva mai greu decît celălalt.
Îl dorea trupul, slăbise peste măsură, covorul de la marginea patului i se părea că se află într-un adînc uscat pe care nu-l poate atinge.
Copiii intrară tăcuți. Îi priră ochii închisi și își dădură seama că se prefacă în doarme. Așeză în fotolii puteau acum vedea mai bine drumurile mai largi sau mai strîmte care urcau și coborau de-a lungul pereților, craterelor mici ale ropselei de pe

pînzele cu cai și cu trandafiri desfoliați.
Bolnavul simțea viața lor cum îl impresoaară, cum îi face rău, ca un aer de care se dezobișnuise.
— Ah, vorbi el, cele o mie de fețe ale durerii!
Îl se păru dintr-odată că pînă și vorbele astea care dezvăluiau adevărul, pînă și ele au mai fost spuse, sunet de sunet, cîndva. Se rușină. Tăcu îndelung. Apoi își adună cele din urmă puteri, se ridică din pat, pluti spre cei doi fii, îi imbrățișă și le spuse pe rînd:
— La revedere!
În clipa aceea avu senzația dulce că așa ceva nu mai rostise nimeni niciodată. Căzu pe marginea patului. Inchise ochii și nu-i mai deschise decît după moarte.

Dormi buștean, bunul meu frate

La ora la care a explodat în văzduh naveta „Challenger”, mă aflam în așteptarea zăpezii. Cerul era întunecat și mișcarea norilor lentă.
Plumburia zi de miercuri, pe locurile astea, găsea pămîntul gol, dezbrăcat, cu niște semințe la sinale traversat de rădăcini în toate direcțiile. Nu bănuiai nici un astru, nici o mișcare în aer, nici un alt anotimp, decît iarna aceasta falsă.
Secundele zburau neiertătoare, dintr-o stare a materiei în alta. Fapta se comisese, cale de întoarcere nu mai era, liniile narale ale destinului, incandescente, cădeau acum, întretîndu-

se la virf. Mi-am dat ușor seama că evenimentul se așezase în viața mea și uitm cugetam cît de repede se multiplicase, intrînd, de fapt, în viața fiecăruia, ca un fel de „o imagine pe adresa dumneavoastră”.
Am observat, totodată, că imaginile purtînd același nume erau totuși mult diferite unele de altele. Cîteva trasee se înfiripau între groază și mulțumire (da, da!), între compătimire și invidie, între tristețe și nepăsare.
Atunci a sunat cineva la ușă și-a apărut o femeie din L., cu o gîscă. S-a așezat pe un scaun în bucătărie, a despachetat păsărea grasă și galbenă și-a așe-

zat-o pe masă... O realitate în plus. Peste puțin a venit poștașul, ne-a adus o scrisoare de acasă din Transilvania și-am aflat c-a murit o vecină de-a noastră.
Interesul ni s-a deplasat către acea Maria, femeia în vîrstă, care ne-a cules cîndva zmeură. Cealaltă femeie, din L., a plecat, lăsînd în stăpînire noastră, pentru hrană, trupul păsării, pe care-l și vedeam acoperit de varză și de orez.
Din lume continuau să curgă știri la aparatul cu baterii, amintîndu-mi că undeva am cîștigat vîntul „inventică”. Au venit și turturelele pe percazul ferestrei. Un calendar mic, de-o palmă, a căzut de sub sticla dulapului de bucătărie și s-a așezat pe masă.
Cred că din cauza fumului de țigară am simțit, tot atunci, un

rău la stomac și m-am îndreptat spre ceașca de mentă din ceainic. Un gust plăcut mi-a ascuțit pentru o clipă doar acest simț și mirosul. Eram mai bine de jumătate între senzații. Celelalte toate continuau să se întîmple. Lată singura libertate a lucrurilor, mi-am zis, aceea de a se întîmple.
Mi-am propus să stau nemișcat, să-mi urmăresc respirația și m-am conectat astfel la propriu-mi timp. Nimic nu mai era în afara mea, totul încăpea acum înăuntru. Totul era în lăuntru. Va fi foarte greu să fac ordine pe marele platou interior. E o nebunie acolo. Dar măcar știu unde se află toate. Măcar știu la ce oră voi scoate mîine ediția de dimineață a noii lumi.
Aștept zăpada.

Marcel MUREȘEANU

SANDRU COSTA

Scrisoare către prietenul meu Sel I

nu Sel noi nu avem trup cu învelis de pipăit piele în lumină și pori fosforescenți și nici singe curgător spre roșu înnegrit cu orice fîntină proptită-n inima oricărui cuvînt neînțeles, adormi Sel și martor ales — îți sînt — cu ape vrăjite, prîpite la temple aici puil de foc scîncește și pămîntul crăpat îl înșfacă pentru fumul care nu se ridică, Sel și nu e albastru el se întoarce în el și nici nu-l vezi și soimane blestemate îi tropăie acoperișurile ale pieptului sacadat, sacadat dezvelind obscenitățile ascunse-n amiezi alcoolice

noi nu avem țaria și revolta pietrei pe care și fumul o afumă zbircînd-o firul de sadină ne crește prin țalpi, prin carne, mușcînd cu o sete vampirică măduva leșeză și osul îl trece cum limba viperei aerul
da, Sel, ne asemuim sadinei, semințelor ei și vîntul ne poartă cu nume și fără cu buletine de identitate prinse cu ace de siguranță pe orice haină de timp și spațiu cu scutecele și costumele de gală ale strămoșilor și ale celor nenăscuți

noi sîntem focul însuși care arde continuu hrînindu-se nu cu tot ce flacăra lui poate mistui et își înghite trupul cum animalul puil el își inspiră fumul cum vărsatul singe rău culoarea el doarme pe brațele lui ca pe niște serpi încinși cum leul sătul pe labele obosite

din umbră de foc îți scriu Sel și-mi este frig de atîta singurătate

Scrisoare către prietenul meu Sel II

nu rătăci, Sel — și-am zis cînd o lumină ciudată te învăluia ca o plantă carnivora ascultă-i cîntecele... — o ambiguitate liniște la periferia acestei porțiuni a sufletului —

au plecat păsările, a rămas numai o umbră și caldă și rece și norii nu-ți mai ating fruntea

vagi dire albe desenează pe cer portrete ale unei întîmități în șterse contururi ploile nu mai curg de sus curca magică își întoarce ciocul în penet și jeturi puternice o aruncă spre insule fără nume

o lacrimă nu ține de infinit, Sel și nu o singură stea îți este bună călăuză spre muntele ce-ți ride în nas scuiatul din palmă despică busole și punctele cardinale se înnulțesc și aleargă aidoma iepurilor speriați

o lumină te învăluie ca o plantă carnivora

singura pantă în riduri trișează și cazii în pielea puilului de ciine antrenează-te pentru culoarele ce se deschid între cuvinte, Sel ești surd la lumina ce te fură

Inima

Atît de des ochiul tău mă caută la granița dintre aer și apă cînd carnea snopită de nesomn mă doare totdeauna după o axă de simetrie — sabie de ceață și miinile se agită după legi proprii rupindu-se bucurioase fiecare doar pentru sine

cu inima se petrece altceva lătratul ei se aude rar departe de trup

Studiu liber după Goya

Mă inchipui țînd în palmă propria-mi inimă o asemui atunci unui taur avînd coarnele răvășite în cele două emisfere complementare unde Maya se lasă pradă de preț serbărilor oferite în onoarea toreadorilor

● Poezii de
VIOREL DÂRJA

Curs de semantică
sentimentală I

Și uite-asa, împrejmuit de muzici
apărat de ele, împotriva lumii îmbătrinești : tot ce-am citit
nu lasă loc intimplării și te predă veacului. Abia
îți umezești buzele și începe războiul
totul se disciplinează, se cerne, mundus senescit
Abia începi să scrii și începe tăcerea
și ești dator să veghezi la nemurirea unui copac
și ești dator să lucri la nemurirea rasei tale

Incepe ziua
și-n care sunete să îngropi, în care cristale
rinjetul, ura și crima
tristețea, disperarea de a nu fi decit tu însuși ?

Curs de semantică
sentimentală IV

grea e despărțirea de frunze deși
fără înțeles sau taină anume. În cernite oglinzi
călătorește lumina, călătorește, spre orașe de liniște
străvezii cetăți ale somnului spre albul pridvor
— împărăteasca poartă spre Marea...

Orbitor inundind singele.
— bărbăteasca sămînță a drumului surpind cocleala și
zgura
infringerilor. Cu buzele arse începem un cîntec

despre pierdutul ostrov.
(Să poruncești somnului, muzicii)

Unde va fi fiind
impărăția aceea din care
ne-am instrăinat fără veste, insula unde-i
pe care-o adulmecăm cu nările-aprinse ca mireasma unei
iasomii rătăcitoare.
Vom fi fost aici, aici
vom fi poposit
în estuare de liniște
neterminate lucrări ale mării
mărturisind

trecerea și petrecerea
În lapidibus et herboribus căutînd înțelesul pierdut
și măreția trecută a verii
cu un deget sfios

adîncind nedesăvîrșirea luminoasă a zilei
într-un singur punct — al mării, al muzicii
Dinspre aceste frunze și dinspre
această livadă ce-și întirzie rodirea
negri streini
în negru veșmint
spre curțile lui Ler-împărat
risipindu-ne...

Curs de semantică
sentimentală III

precum mina ce mișcă pe birtie
tremurătoare aceste cuvinte
tot așa drumul : zdrențe de vis, tot
n-au izbutit anotimpurile. Fulger tăios devine amintirea verii
despicînd nemitos somnul.

imbrăcat în zăua aspră-a sudorii
statornic bîntuind împărăția de somn. În veghe
se petrece neștiut împlinirea și altfel cum
să te apăr de presimțirea zăpezilor decit
să devin eu insumi zăpadă și de ce atunci
să fiu alungat din era înaltă-a amiezii
ca o neîngăduită rană a muzicii ?

Flacăra de magneziu a amintirii

grisaille

În provincie plouă
Buletin meteo

plouă peste cetatea aceasta contemporani consumatori
ea are forma inimii unui artist de provincie
nici un astru nu hrănește necunoscuta-i melancolie
Plouă. Fără-un efect asupra genezei poemului

Tirgoveți înțelepți secături fără umbrelă
pete-ale ploii pe zidul lepros de Istorie
Pur și simplu, peste oarbe ferestre-induioșătoare marchize
plouă. Fără milă pentru sufletul meu de artist

Sonuri sublime de flaut ne insoțesc drumul dintre două canale
și încă mai strigi, cu vocea copilului ce eram sugrumată de ceață
— tremurătoare lumină ce alergai pe o mare a visului
„intristătoare, tinere și această imagină desfrînată“

Real e doar faptul că mă privesc într-o părere de-oglinză
căutînd îngăduitoarea sintaxă pentru stări sufletești oarecare.

Curs de semantică
sentimentală II

să recompi pentru mai tirziu această amiază
Pentru mult mai tirziu-amintirea
unei strălucite grădini cu o voce-n surdina, egală
ca lamentația ploii
să-ți alegi cu grijă cuvintele și cernelurile — e vorba de ceva
esențial nu
propria ta viață, căutarea fericirii și altele — asemeni
să nu uiți
amărăciunea livezii așteptîndu-și
rodirea. Altfel doar
se alcătuesc acum intimplările, nopțile
altfel se-aleg decit le vrea veghea și insomnia
Nimic altceva. C-un țipăt stins
descompună-se nevinovăția zilei, în pașii greierilor să stingi
această preafredă măsură a cărnii, cu tăpile goale călcînd
prin cimitirele copilăriei.
Scris și rostit, judecat, împărțit.

● Poezii de
VICTOR TRAIAN RUSU

Serapis

1. Ce somn intunecat este trupul tău,
cu flori nebune arzînd, spuiberînd
credița din miriștea palmelor mele,
ce ușor m-ai ucis
în încăperea de mătase a melancoliei,
tu, care niciodată n-ai știut
să stăpînești popoare !

Pentru ce n-ai rămas
în trup de femeie ?

2. Drumuri incilcite
pe fața pustului ai lăsat
și eu, soldatul pîndînd
într-o pinză de steag,
numai eu precum struna arcului mă zvîrcoleam,
în funii de gheață înfășurat,
numai eu peste țara ta inflorită
călătoream,
peste pămîntul măcinat de furnicile visului.

3. Erai străin de toate limbile știute,
cu trupul acoperit de un țipăt infrigurat
și în valize duceai instrumentele reci ale cercului.

4. Unde ai lăsat măcar un semn
de soare pe zid,
unde-i aerul prin care
privirile tale au săpat
vestite biserici nevăzute ?
Unde-s săgețile trase prin tine
cînd nu ți-au atins singele,
unde cenușa focului
împrăștiată peste ape
și vestitorii
și negustorul de lanțuri
și otrava

5. Hainele tale nu-mi sînt de folos
și nici încălțările blînde
Pinea-i de lemn în gura mea
băutura de singe.

6. De la casa mea
se aprind casele voastre.
Din grădina mea
vine toamna în grădinile voastre.
Din ochii mei
crește muțenia în trupul femeii
pe care o bateți cu pietre.

Lemuria

1. Auzeam în spate prietenii
cum se opresc și se-ndeamnă
la-ntoarcere
cînd, fără veste, marea luă
chipul singurătății.
Corabia, lunecînd,
nu știam
dacă-i o scîndură plutitoare
ori trupul meu
vislînd cu lopeți de durere
și spaimă.

Zilele,
strălucitoarele zale,
intunericul,
plînsul,
cenușa,
noroaiele,
toate
în urmă, se topeau în adînc.

2. De unde ai trup și lumină
ca să nu fii numai o piatră
la marginea mării, tu,
cel fără de mîini și picioare,
care împrăștii umbră de aur
peste icoana apci
și care n-ai să poți muri
și care nu te poți asemăna
cu nici un lucru din vis,
cu nici o pulbere,
de unde ai puterea să mă vezi
născîndu-mă,
întreg și mut,
pe corabia ta ?

3. În haina durerii n-am fost cunoscut
pe nici un drum
și nu mă ascundeam.
Singur și orb,
printre ziduri de ceară treceam
în ceața orașelor
ca într-un labirint de ceasornic
ascultînd
cum totul se stinge.

Și te-am crezut departe.
Și te-am crezut stăpînd
peste cele uitate de mine
în țărîna pustului.

4. De tine s-au apropiat ca de un munte,
cu glasul înodat în inimă
și ți-au arătat
palmele arse
și ți-au desenat pe nisip unelte
și arme

și semnul deznădejzii
și la gură n-au cutezat să ridice
sarea și apa
de la picioarele lor.

5. De singur ce ești,
ai uitat pină și gustul cuvîntelor.
Viața ta își aruncă sămînța
în golul alb al unei biserici
din care Dumnezeu a plecat.

În zadar cercetezi semnele
adormite în singe.
Orele toate s-au împrăștiat
sub șenile
ca un țipăt de mărgele

În zadar aștepti răcoarea bicicului
să facă drum
printre lucruri.
Mina ta au strivit-o
în porțile dinspre vis.

6. Să te întorci la mine
ca o brazdă culcată de plug
primăvara,
să te întorci
ca un ucigaș orbit de liniștea ocnei,
să te întorci fără mișcă,
ca o sabie peste trădător,
ca o săgeată aruncată la cer.

7. Deodată
ai vrut să fie iertate
părțile trupului
care s-au tras dinaintea ta
și s-au plîns la străini.
Ochii mei s-au descoperit
și din ei a fulgerat ca atunci
cînd o amintire străbate cerul
și luminează toate pădurile
și tot largul mării.
Nici puterea zilei și nici adîncul
noptii nu te-au știut cum stai,
singur,
ca o femeie născînd
și trei colți de lup te răstîngesc
pe uscatul de sare
al unui cuvînt.

Bîzdîgăniile neprețuitului Creangă (VI)

Oricum l-am privi pe Harap-Alb,
n-o să-i putem dezlega taina numelui
și nici funcția literară din întreaga
poveste, decit dintr-o perspectivă
cromatică, deși G. Călinescu
prescria cîndva o variantă ocolitoare
— „să trecem peste cromatica îm-
păraților“ — urmată cu dezinvoltură
de mai toți exegeții operei lui
Ion Creangă.

Firește, un inventar al culorilor din
creațiile noastre populare nu-i lesne
de întreprins (culorile cailor din ba-
lade și colinde, culorile oamenilor și
obiectelor invocate în descîntece
etc.), dar în cazul împăraților din
basme problema e mai simplă și poate
constitui un tipar de investigație,
căci glăsuiește o poveste :

„Împăratul Verde avea armate
mai puțin decit Împăratul Gal-
ben... de aceea începu a cere ajutor
de la alți crai și împărați : de la
Împăratul Roșu, de la Împăratul Alb,
de la Craiul Negru, de la Prințul
Albastru... Pe acele timpuri erau
multi împărați : unul roșu, altul ver-

de, altul negru ; așa le era porecle-
le din bătrîni...“ (Ion Pop-Reteganul,
Povești ardelenesti).

Cît „din bătrîni“ ar fi aceste pore-
cle ne vom da seama îndată ce vom
citi cu atenție culorile cailor din A-
pocalipsul lui Ioan (text mai degra-
bă profan decit creștin, de prin se-
colul I e.n.) unde un călăreț cu spa-
dă (zeul Marte !) pe cal roșu semni-
fică anotimpul primăvara, alt călă-
reț în mantie de flăcări, pe cal gal-
ben reprezintă vara (amintindu-ne
de Cal Galben sau Galben din Soa-
re din folclorul românesc), al trei-
lea călăreț cu o cumpănă în mină
(simbolul constelației zodiacale Libra-
Cumpăna) pe un cal negru figurează
toamna și al patrulea călăreț —
din gura căruia iese o sabie de lu-

mină (atenție deci la paloșul de
mire aflat de Harap-Alb în podul
casei părintești !) — pe un cal alb
desemnează în chip limpede anotim-
pul iarna.

De unde concluzia că împărații din
poveștile românești sînt sau ar tre-
bui înțeleși drept simbolurile celor
patru anotimpuri ale anului și deo-
potrivă părți ale cosmosului : Alb
pentru iarnă (miazănoapte), Roșu
pentru primăvară (răsărit), Verde sau
Galben pentru vară (miazăzi) și Ne-
gru sau Albastru pentru toamnă (a-
pus).

Asemenea simbolică merită aprecia-
tă cu cît se înscrie în seria simbo-
lurilor cromatice din culturile uni-
versale precum : I. gunele Sattawa
— alb, Rajas — roșu, Tamas — ne-

gru și Aspar — verde, în străve-
chile texte indiene ;
2. etapele prin care trece materia
ingredientă (melansis — negru, leu-
kosis — alb, xanthosis — galben și
iosis — roșu) spre a deveni piatră
filosofală încă în credințele alchi-
miștilor greci (sec. II—I e.n.) ;

3. cosmosul figurat în cromatica
tribunelor hipodromului roman și
în organizarea călăreților concurenți
în facții ; russata — roșie, prasina
— verde, veneta — albastră (vinată)
și albata — albă, dovedind că nu-
mele lui Harap-Alb — „harap“ negru
intrucît îl slujește pe Spin (de fapt
împărat Negru) și „alb“ intrucît este
feciorul împăratului Alb, frate cu
cel Verde — primit de protagonistul
poveștii lui Ion Creangă ascunde un

țîlc de sorginte folclorică româneas-
că în deplin acord cu țîlcul culorilor
din simbolistica universală.

Or, acest țîlc pare să ne trimită
cu înțelegerea către portretul cioba-
nului din Miorița — portret alcătuit
doar din patru culori :

albă — „Fețișoara lui / Spuma lap-
telui,
roșie — Mustăcioara lui / Spicul
grîului,
verde — Ochișorii lui / Mura
cîmpului,
negru — Perișorul lui / Pana cor-
bului“.

Și nu întimplător, deoarece atît
mirele din Miorița, cît și mirele din
Povestea lui Harap-Alb au una și a-
ceeași veșnică mireasă — o fată de
crai cam de peste plai — Zîna con-
sacrată constelației Virgo-Fecioara
— fata împăratului Roș, dracul de
miazăzi, Sora Soarelui și-a Pămîntu-
lui, fata de maior cu roșu baior —
„a lumii mireasă“.

I. FILIPCIUC

HELGA NOVAK (R.F.G.)

BAGAJELE

N-avem bani. Avem bagaje multe. Toată averea o ducem cu noi legată în saci și geamantane. Sint cinci bagaje.

Ajungem într-un sat. Primăria, biserica, un han cu sală sint strînse la un loc.

Cerem de lucru. Hangiul zice: avem și noi șomerii noștri. Și pe deasupra bărbați. Peste noapte rămînem la han. Camera e ieftină. Are lespezi reci. Lespezele au desene bleu-marine și roșu-turbă. Camera are un balcon. Balconul e agățat deasupra pieței. În piață oamenii își laudă marfa în gura mare, se tocimesc, injură, pipăie și miros totul. Pe tarabe se ridică piramide galbene, roșii, verzi, din fructe. Se simte miros de cafea. Tigaia cu boabe se rotește în mașina de prăjit cafea. Unii poartă pe prăjini lungi miei jupuși.

Gerda și cu mine impachetăm lucrurile. Ducem bagajele în curte. În timp ce eu mă urc după un cutăr greu, Gerda păzește bagajele.

Cobor cu cutărul cel greu. Gerda nu-i. Strig, Gerda, Gerda. Mai urc o dată. Două valize au dispărut. Strig. Caut. Nimeresc în mulțimea din piață. Sint oprită. Strig. Mă învîrt în cerc. Vin înapoi. N-au mai rămas decît două bagaje. Strig. Plîng. Scîncesc. Vine Gerda. Ride.

Zic, unde ai fost.

Zice, în bucătărie la curățat fasole verde.

Zic, ne-au furat și ultimele lucrșoare.

Zice, vai, nu.

Zic, dar cele mai mari.

Zice, și așa aveam prea mult.

Zic, acum nu mai avem nimic.

Zice, am cîștigat o grămadă.

Zic, țineam la lucruri.

Zice, decît să n-ai un loc al tău, mai bine să n-ai deloc bagaje.

Gerda și hangiul sint demult căsătoriți. Pe mine m-au luat de suflet. Locuiesc în camera cu lespezi bleu-marine și roșu-turbă și cu balconul care atrîna deasupra pieței.

Traducere de Al. ȚENCHEA

OST 86

„Noi, cei de azi...”

Interviu cu scriitorul Apostol Gurău, secretarul Cenaclului din Galați al Uniunii Scriitorilor

M. M.: Ce s-a întimplat vineri, 18 aprilie 1986, la Galați, în sala mică a Teatrului din localitate?

Apostol Gurău:

...s-a constituit Cenaclul Uniunii Scriitorilor... după o evoluție de fond am căpătat o formă organizatorică afiliată Uniunii Scriitorilor, o idee generoasă a președintelui Uniunii noastre este pusă în situația de a rodi și în Sudul Moldovei. Va lega roade, scepticismul poate fi învins?! „În sala studio a teatrului, îmi spunea un scriitor, a strălucit o clipă corola bizară a unui miracol...”

M.M.: Care sint membrii fondatori ai Cenaclului Uniunii Scriitorilor din Galați?

Apostol Gurău:

Avem cinci membri ai Uniunii Scriitorilor și încă douăzeci și șapte

de autori, scriitori cu volume tipărite la diferite edituri, în așternera unei diversificări promițătoare — poeți, prozatori, dramaturgi, critici, îngrijitori de ediții. N-avem notorietate mare, avem speranțe și, acum, posibilitatea de a o cuceri.

Iată-ne: Ion Trandafir, Ion Chiric, Sterian Vicol, Paul Sân-Petru, Apostol Gurău, Ion Dorin, Simon Ajarescu, Corneliu Antoniu, Viorel Ionescu, Mircea Ionescu, Nicolae Ionescu-Dunăreanu, Nicolae Itu, Maria Lovin, Tudorel Oancea, Teodor Parapiru, Maria Petra, Dan Plăesu, Ion Trif Plesa, Dumitru Tiutiuca, Constantin Vremuleț, Valentin Caragea, Dionisie Duma, Pompiliu Ghinescu, Petre Manolache, Katia Nanu, Coriolan Păunescu, Cristian Popescu, Ion Purdelea, Benone

Pușcă, Lică Rugină, George Sorescu-Bălănescu, Corneliu Stoica.

M. M.: De unde vin și încotro „navighează” ei?

Apostol Gurău:

„Aventura” noastră a început, se pare, în secolul al șaptesprezecelea, cînd, zice-se, un negustor gălățean a urmărit aproape două decenii un comando de tătari pentru a recupera o carte sfîntă (răpîță), frumos scrisă, ferecată în aur; a adus-o îndărăt, în cetate. Cîndva „efortul” lui ne mira, acum ne uimește: O CARTE minunată trebuie să smulgem fiecare dintre noi hazardului... Am mai zis și în discursul meu de la constituire. Ia Galați s-au experimentat trei moduri de a exista în literatură:

a) prin ireverență față de un Centru cultural care impunea și ierarhiza valorile literare, Centrii lui însuși i se puneau cu franchețe o oglindă în față, pentru o mai

bună obiectivitate, iată „Curentul Nou”, sau modul H. Sanielevici de a te situa;

b) sfidarea, prin sinucidere, a mentalității porto-franco, a „orașului cumplit de negustori”, dar, vai, cei ce au practicat-o s-au sinucis înainte de a realiza o operă;

c) noi, cei de astăzi, lotul cel mai numeros, cuprinde în mare parte scriitorii de extracție țărănească, mai cumpătați, mai răbdători, mai obstinați, noi vrem să cucerim pe etape și piața literară și premiile, un tîrg (inter)național de carte, glorie locală și nu numai... În sinea noastră vrem ca în secolul acesta sau în cel viitor să impunem un scriitor de valoare națională (și nu numai...).

Dialog consemnat de Marcel MUREȘEANU

PERMANENTE:

Periplu bibliografic eminescian

Fostul suplinitor al lui Aron Pumnul la catedra de limba română a reușit să-l cunoască mai bine pe Mihai Eminescu. Acesta a fost I. G. Sbierea (Aron Pumnul, Cernăuți, 1889). El a anexat la scrierea sa și Lăcrămioarele invățăcelor..., Cernăuți, 1866, dintre care primele două poezii sint ale lui Eminescu. Ceilalți profesori de la Școala primară și de la Ober-Gymnasium (Vasile Ilasivici, Ioan Litviniuc, Ernest Rudolf Neubauer, Miron Călinescu etc.), n-au scris nimic despre elevul lor.

După N. Petrașcu, Alexandru Grama și Ilie Cristea, se remarcă o deosebită eflorescență de amintiri ale colegilor bucovineni ai lui Mihai Eminescu sau ale celor care au aflat diferite evenimente din viața lui, trecute prin filtrul altora. Radu I. Sbierea a publicat: Amintiri despre Eminescu, în Almanahul literar pe anul 1903, Cernăuți, 1903. A urmat lucrarea lui I. Scurtu (M. Eminescu's Leben..., Leipzig, 1904), după care vine lucrarea fundamentală biografică a lui Teodor V. Ștefanelli (Ștefanic), Amintiri despre Eminescu, București, Editura C. Sfetea, 1914. Dacă Radu I. Sbierea cercetă ază pentru prima dată arhivele Școlii primare, Teodor V. Ștefanelli vine cu contribuții extrem de prețioase despre Mihai Eminescu pe care l-a cunoscut și căruia i-a fost prieten intim din clasa I a gimnaziului pînă la sfîrșitul studiilor din Viena (s-au întîlnit și la București, în 1878).

Alexandru Chibici-Revneanu, unul dintre prietenii lui Eminescu în timpul gravelor evenimente ale vieții, nu ne comunică prețioasele sale amintiri de-

cît fragmentar, în scrisori, ca și alți prieteni. Samuil Ispescu însă scrie Momente din viața lui Mihai Eminescu (Adevărul literar, IV, nr. 125, 15 aprilie 1923).

Cel care inaugurează temeinice studii, după acești înaintași, în Bucovina este: Vasile Gherasim, cu Ipotestii lui Eminescu, Cernăuți, Glasul Bucovinei, 1924. Profesorul Gherasim a fost „în satul Eminovicienilor” și a adus alte contribuții de mare importanță în biografia eminesciană. Tot atît de importante sint apoi, și studiile profesorului Leoa Morariu, publicate în reviste și, separat, dintre care amintim: Eminescu. Note pentru o monografie, Suceava, 1932. Nu ne îndoiem de valoarea acestei monografii, dacă ar fi fost publicată în întregime, dar din ea profesorul a apucat să publice numai Cap. VI. Copilăria lui Eminescu și Cap. VII. Eminescu elev, republicate și în: Eminescu și Bucovina, Cernăuți, Tip. Mitrop. Silvestru, 1943, pp. 121—200.

O temeinică lucrare de analiză a alcătuit și prof. univ. dr. Domițian Spînu: Morala lui Mihai Eminescu și raportul ei cu religioana creștină, Cernăuți, Glasul Bucovinei, 1931, prima de acest gen, aducînd puncte noi de vedere pentru cei care conștatează opera eminesciană. Ne oprim aici și atragem atenția asupra volumului: Eminescu și Bucovina. Este un început, dă-tător de mari speranțe că bucovinenii vor fi totdeauna debitori ai marelui nostru poet care și-a zidit temelii formației sale pe aceste meleaguri.

Petru REZUȘ

CADRAN

Cînd glumesc poezii...

Cu vervă și aplomb își continuă Mircea Dinescu serialul său din SLAST („Ei sint contemporanii mei”), reușind mai de fiecare dată să creioneze amuzante și, de ce nu, pertinente „fișe biografice” ale unor autori importanți. Remarcăm cu plăcere, dintre ultimele sale reușite, pe cea intitulată (în de-acum cunoscută-i notă jovial-ironică) „În căutarea Ion-ului pierdută” (SLAST nr. 17).

Atînd drept punct de plecare așa-zisa „luptă fratricidă” ce s-a iscat cu aproape douăzeci de ani în urmă între Ion și Ioan Alexandru”, M. D. pune degetul „pe rană” și-și mărturisește fără echivoc (și desigur în termeni sugubeți) nedumerirea față de metamorfoza produsă (în creația distinsului I. A.). Pentru că, de ce să n-o recunoaștem, există într-adevăr o evidentă deosebire între poezia de primă tinerețe și cea de după „experiența Freiburg” a aceluiași scriitor.

Volumele sale (numeroase, chiar prea numeroase) apărute după „Vămile Pustiei”, nu mai au aproape nimic din „neorealismul ardelenesc”, din năvala năpraznică a zicerii și a setei de viață cu care Ion Alexandru își făcuse intrarea viforoasă pe arena literară. Ceea ce îl determină pe M. D. să constate malițios: „Sălbaticul finut de odinioară s-a îmbîlînzit: oaia virgină își plîmbă mielul prin pășunile ardelenes, nestingherită de zborul pelicanilor nici de apariția unor medităbunde cămile”. Și, credem noi, M. D. nu poate fi învinuit de nesinceritate atunci cînd afirmă, negru pe alb, că respectivul poet „pritocește de cîțiva ani aceeași carte în lucrătura unor coperti diferite”. Cu

atît mai mult cu cît unii critici se prefac a nu observa efectele numitei distanțări dintre Ion și Ioan Alexandru.

Nu mai că ceea ce-i reușește lui M. D., nu-i prea reușește și lui Gh. Tomozei atunci cînd scrie duios-contemplativ despre Gheorghie Grigurcu (R. lit. nr. 16). Căci iată ce iese de sub penița harnicului biograf: cîcă pe Gh. G. „il obsedează scriitorii care scriu acum (care mai scriu), scriitorii abia porniți la drum, scriitorii ce-au scris pînă de curînd”. Ca și cum un critic literar ar trebui să inventarizeze fluturi sau să colecționeze timbre... Dar (altă „observație”) „el (adică Gh. G., n.n.) e la rîndu-i un scriitor de azi, trăind și gîndind cu sentimentul răspunderii față de viitor”. Și, după ce ne informează că Gh. G. trăiește la Tg. Jiu în „primejdioasa vecinătate a Pietrelor brăncușiene” (sic!), același semnatar constată ori e de părere că sus-amintitul critic literar nu face decît să se joace „ca un adolescent” „cu nume ale literaturii române, uimindu-se de cele mai colorate (?), dînd preț colorilor, instaurînd o nouă ordine”. Și fără a scăpa prilejul (însemnările sint ocazionale de un moment aniversar), Gh. T. nu ezită să-și încheie „contemplația” astfel: „Nu știu ce mă leagă de destinul acestui Grigurcu. Sigur, sintem amîndoi scriitori români, poeți ambii. Ne-am născut amîndoi în aprilie. În același an. Purtăm același prenume. E mult? E puțin?”

Să... mai vedem! vorba unui celebru personaj.

Ioanid DELEANU

CONSEMĂRI

● Afîș politic

Galeria de artă din Suceava a găzduit în cursul lunii mai o impresionantă expoziție de afîș politic, semnificativ intitulată „65 de trepte de lumină și glorie”, dedicată aniversării partidului. Dintre plasticienii suceveni care au semnat acest grupaj reținem cîteva nume: Mircea Hrișcă, Ion Carp Fluierici, Virgil Parghel, Adrian Bonceanca, Tiberiu Moruz, Anton Costin, Dan Bartos, Constantin Ungureanu. (L. M.)

● Recital

Un recital actoricesc singular a prezentat tînăra actriță Carmen Ciorcilă de la Secția Suceava a Teatrului Național „V. Alecsandri”. Intitulat „Sensul iubirii”, recitalul articulat în două părți, prezintă, în prima parte, o selecție personală din marea poezie de dragoste a lumii și un decupaj expresiv din opera de maturitate a lui Nichita Stănescu, în partea a doua. Realizat cu o mare economie de mijloace scenice, recitalul se impune printr-o atentă mobilizare a energiilor expresive, actrița angajînd un dialog permanent cu publicul și realizînd astfel o introducere superioară în sfera înaltă a poeziei. Carmen Ciorcilă reușește o comunicare autentică, infirmînd prejudecata ne-reprezentabilității scenice a textelor lirice. Este o întreprindere care merită a fi urmată cu consecvență. (Dan Damian)

● Din viața cenaclului

Cenaclul Suceava al Uniunii Scriitorilor a organizat la Clubul Municipalesc din Frasin (în colaborare cu Consiliul Comunal de Educație Politică și Cultură Socialistă) o șezătoare literar-muzicală dedicată frunțășilor muncii. Cei peste trei sute de participanți au audiat versuri în lectura autorilor Arcadie Arbore, Ion Beldeanu, George Damian, Vasile Gramaticu, Gh. Lupu, Marcel Mureșeanu și Victor Traian Rusu și cîntece interpretate de Silvestru Lungoci și Sever Dumitrache. Poezii prezentați la manifestare au acordat în încheiere autografe pe ultimele lor apariții editoriale.

Actorul Sebastian Comănci a recitat, din poezia eminesciană. Momentul s-a înscris într-o acțiune mai amplă de documentare și contact direct cu iubitorii de artă inițiată de cenaclul sucevean. Cu acest prilej au fost vizitate obiective social-culturale din Iliești, Gura Humorului, Voronet și Frasin. (I. B.)

● Premii pentru micii muzicieni

Vacanța de primăvară din acest an a adus micilor muzicieni de la Suceava un frumos succes: cinci elevi ai claselor de muzică de la Școala Generală Nr. 2 și-au înscris numele printre cîștigătorii Concursului interjudețean „Cea mai bună interpretare a unei piese românești”, de la Bistrița. Este vorba de Leana Marinela și Iftimie Ionela (vioară), Zamfir Ionuț (violoncel), Beldeanu Ioana (pian) și Lucaci Dumitru (clarinet). Dovedind o serioasă pregătire interpretativă, ei au cîștigat cinci din cele opt premii I oferite de organizatori. Prof. Anca Parghel, prezentă la competiție, ne-a declarat: „Concursul de la Bistrița poate fi cotal, după cel de la Suceava (dotat cu trofeul „Lira de aur”), drept o manifestare de înaltă tinută și exigență.

Accentul s-a pus aici pe cunoașterea și stăpînirea pe categorii de instrumente și de virtută a repertoriului ales din muzica românească. Și cei mai mulți dintre participanți au abordat piese de mare dificultate, făcînd o bună impresie juriului prezidat de prof. univ. Liviu Comes. Elevii noștri au avut o comportare notabilă, reușind să rețină în mod deosebit atenția. Și să nu uităm că ei s-au confruntat, între alții, cu elevii din două reputeate centre muzicale: Cluj-Napoca și Baia Mare. Convingerea mea rămîne că școala muzicală suceveană dispune de un potențial în plină afirmare și care merită și trebuie în continuare valorificat. Acest succes, deopotrivă al elevilor premiați și al profesorilor îndrumători, obligă.”

Să-i felicităm și noi pe premiați și să urăm cît mai multe asemenea reușite! (B. I.)

REALIZATORI: Ion BEIDEANU, George DAMIAN, Viorel DĂRJA, Ion CARP FLUIERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA

Secretariat: Eugen DIMITRIU
Tehnoredactare:
Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN
DE CULTURĂ
ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
SUCEAVA

Str. Mihail Viteazul nr. 48